

Povesti src.

Čitala iz src človeških
Sem povestic že precej.
Malo našla v njih veselja,
Starih pa dovolj nadej.

Mnogokrat sem se zavzela,
Ko sovraštvo in zavist,
Bedo in gorje življenja
Kazal src je črni list ..

Oh, in zdaj, — kako vsakdanje
Te povesti se mi zde!
Le, kjer ljubav se mi slika,
Sklepam radosti roké.

Slutnje.

Tisoč sladkih slutenj
Dušo mi objame,
Če oko se tvoje
Z ókom mojim vjame.

V blaženosti svoji
Zrem zaupno na-te,
O življenja sreči
Sanjam dneve zlate.
Vida.

Bodimo dosledni!

Spisal Roščina.

Davne moje sanje, da bi slovensko ženstvo imelo svoje *glasilo*, izpolnile so se, izpolnile se prej, nego sem se mogel nadejati!

Moje prepričanje bilo je vselej tako, da slovenska narodna ideja *brez zavednega* narodnega ženstva rano ali pozno propade. Slovenstvo se je razcepilo na mnogobrojne stranke z raznimi podstrankami: stara njiva peša, stari stebri trešče in se ruše od razjedajočega duha sedanjega časa. Mnogim narodna ideja ni več cilj, nego le *srelistro* doseči ta ali oni sebični namen ali zadostiti tej ali onej osobnej strasti.

Tak je bil položaj, ko se je probudila slovenska ženska.

Kaj je privedlo slovensko žensko k zavednosti? Ali so jej možki odprli hram znanja, ali so jih oni naučili, da so ravno take razumne stvari božje, s takim srcem, s takoj glavo, kakor oni? Ali so jim morda oni ponudili truditi se vkupnimi, zjedinjenimi silami, da se reši slovenstvo, da se ozdravi cloveštvo?

Spomin naših svetih blagovestnikov, katera sta dala našim pradedom rodno knjigo, rodno azbuko in jih učila slaviti Boga na materinem jeziku, ta spomin vzbudil je k življenju velehvalno družbo sv. Cirila in Metoda, ki si je zapisala na svoj prapor: spasiti slovenske mater to, kar je po božjej in cloveški pravici *njeno*.

Ljubezen k domovini, napreženje vseh narodnih sil k spasenju domovine — te zlate besede ozarile so blestečim svitom naše rodne kraje.

Ta luč je vzbudila tudi slovensko žensko. Najsvetejša, najvzvišenejša ideja ljubezni k domovini privedla je slovensko ženstvo k zavednosti, in to ženstvo razumelo je migom najsvetejšo in najvzvišenejšo svojo *dolžnost*. Jedva se je osnovala družba pod varstvom „slovenskih strán učiteljev“, svetih solunskih bratov, zbrale so se slovenske ženske okolo nje kakor marljive buče okolo

svoje matice in neutrudno, z idejalno požrtvovalnostjo nosile so jej darove; število družabnic se je množilo z vsakim dnevom; ženske podružnice rasle so kakor cvetice po prvem toplem pomladanskem dežji. In zdaj moramo brezpristransko reči, da možki so telo, ženske pa duša prelepe družbe. Kaj bi ona bez žensk!

Ako pa so slovenske ženske razumele najvišjo in največjo svojo dolžnost, ako v izpolnjenji te dolžnosti ne pešajo, nego razvijajo vedno večjo energijo, da mi strme in občuduje gledamo nanje — ali ravno te ženske ne pojmo tudi drugih dolžnosti, manj važnih, katere terjajo manj uma in manj energije in ali bi ne bile one tudi v izvrševanji teh dolžnosti nam, možkim, primer, ki nas vleče in ki, govorimo naravnost, more včasih celó prisiliti, rdečico v naše lice?

In ta vzgled nam dajejo one ženske, o katerih smo mislili, da so „slabi spol“ in katere smo učili le toliko, da bi nam samim bilo mogoče s kom govoriti, kadar sedimo v družinskem krogu!

Da, ženske bile so možkemu igrača, čečice, cvetice na katerih bi mi mogli pasti svoje oči.

Treba je bilo dati ženski le priložnosti, in dokazala nam je blistateljno, da ni kakega posebnega možkega in ne kakega posebnega ženskega uma, nego je le občečloveški um, kateri je dal pravični Stvarnik v jednakej meri vsem, katere je ustvaril po svojej podobi, naj si bodo jednega ali drugega spola. Ako se v tem nismo mogli prepričati prej, krivi smo bili sami. Možki so iznašli reči, ki nas morajo poraziti; no do proste resnice, do proste pravičnosti, videti v ženskej bitji enakopravno z njimi, v svojej celoti niso še došli. Seveda, tudi grajščaki cele vekove niso mogli umeti, da so njih robovi ravno taki ljudje, kakor oni. Egoizem ni šala! Kako prijetno, kako udobno je imeti *sužnje*, no — kako unižuje to cloveka, ne roba, no gospoda!

No nadejajmo se, da se ne najde več cloveka, ki ki bi se osmelil terjati prejšnje stanje za slovensko žensko. Ako je res, da je ona dokazala, da umeva prvo in največjo dolžnost ne slabeje, ako ne boljše, nego možki, kateremu so bila odkrita vselej vsa pota, da se razvija umstveno, naložimo jim i druge dolžnosti, delimo se z njimi!

No tu dojdemo do logičnega sklepa, do zahteve krščanske pravice: ni dolžnosti bez pravic! Dajmo torej ženstvu pravice, katere imamo mi, možki; dajmo jim one pravice, katerih si žele same, kajti same najbolje znajo, česa jim treba. Odprimo jim dveri v hram vede na stečaj: naj ide tja, katero vleče srce in um. Vede nam bode zadosti za vse! Ne bodimo monopolisti, ne držimo uporno v rokah tega, o čemer sami vemo, da ni samo naše, nego da je lastnina vsega roda cloveškega. Ako je naš možki um višji, nego ženski — kaka nam grozi opasnost? Ako pa se pokaže, da je jednak z onim, kako moremo terjati zanj več pravic?

Take so moje misli pri pojavljenji *prvega glasila* slovenskega ženstva! Komur je ljuba domovina, komur je drag obstanek našega milega naroda, ta stopi v krog

onih žensk, ki so krasota in ponos naš, žensk, ki nas uče primerom, kako nam je ljubiti domovino in da ta ljubezen je ona, višje katere je le še ljubezen k Bogu! Vkupe z njimi, z enakimi nam, obstopimo našo domovino in ščitimo jo vseh vragov z „uma svetlim mečem!“

Triglav.

Spisal idealist.

(Dalje.)

III.

(Ciril piše svojemu prijatelju Ivanu.)

Predragi moj Ivane!

Ko prečitaš to-le pismo do kraja, porečeš izvestno: „brez načel je, nedoslednež je ta Ciril.“ Toda — reci kar koli, samó ne zaničuj me, ne rogaj se mi! — Ko si pred štirimi meseci pravil v hôtelu „Wien“ o svoji Manici, moj Bog, kako sva se Ti smejala takrat s Tonetom! — Mnogo žalega sva zinila o „beroški učiteljici“, ki niti „lepo“ ni. Nù, vsega, kar sva si mislila o Tebi, niti nisva mogla glasno povedati: bilo je prehudo, pre-slabo... O, kakó bedasto sem govoril tedaj! Prav takó, kakor slepec o barvah, ali rojen gluhec o — operah. Dà, nič drugače. Zares, aroganten nevednež sem bil takrat; nù, danes... ah, danes se ti pa izpovem iskreno — a nikar me ne izdaj Tonetu!! — da sem zaljubljen, srečno zaljubljen v dekleta, ki ni — čuj! — niti lepo, nego samó prav prijetnega obrazka, in ki ni — čudi se! — niti bogato, zakaj moja Franjica je — strmi! — tudi preprosta, vaška učiteljica! —

Hvala Bogu! Sedaj sem Ti povedal. Težko mi je slo iz peresa, verjemi! —

Kako sem „zagrešil“ toliko „nedoslednost“? —

Poslušaj, povem Ti vse! —

Moj oče je, kakor veš, nadučitelj v Logu na tro-razrednici... to se pravi: naša šola je postala trirazredna še-le letos po veliki noci, ker je bilo za dva razreda vsaj dvakrat preveč otrok. Oče in učitelj Š. sta torej dobila provizorično učiteljico v pomoč. Grozno sem bil radoveden, kako jo sprejmo naši kmetje in kako se izrazi o njej moj oče, ki je sicer blaga dobričina, a v šoli sila oster in natančen mož. Nù, že mesec dnij po Franjicinem nastopu mi je sporočil, da je „nova učiteljica jako ljubeznjivo in prikupljivo deklè, pa izvrstna učna moč.“ Pisal mi je, da „zna i z otroci i z ljudmi obce-vati takó, da imajo Franjico vsi radi“... Veš, da sem bil po takih vesteh še bolj radoveden, kakšna je učiteljica Franja. V svojih pismih na očeta sem često, navidezno le mimogredé, poprašal očeta, kaj gđc. Franjica i. t. d.; a oče mi je odgovarjal vedno isto: da je prijazna pu-nica, da so si vsi trije učitelji prav dobri kolegi, da jo ima moja mati rada.... in take malenkosti, ali pa celó nič. —

Dovelj sva občevala; zato veš, kolik nasprotnik resne zaljubljenosti sem bil, kako slabo mnenje sem imel o ženstvu sploh, o „učenih“ damah pa še posebej. Moj Bog, se li še spominjaš, kako smo nekoč modrovali o „modernih peklenskih mukah“? — Bilo je prav tisti cas, ko smo citali duhovito satiro „4000“ v „Ljubljanskem Zvonu“ in tisti klasični, uprav Dantejevski prizor v predpeklju s pokorečim se doktorjem —... Bujna domišljija Grkov je ustvarila grozne muke za kaznova-nega Tantara, Sisifa, Prometeja, za Danajide i. t. d.... fantazija dr. Nevesekoga je bila menda še rafiniranejša; nù, jaz sem menil tedaj, da bi bila za me najstrašnejša peklenska kazen, ako bi moral — vso večno večnost! — poslušati sentimentalne, jokave, vzdihujoče *lirske pesni*... Ti in Tone sta se mi smejala, meneča, da sem zagrešil — zopet! slab dovtip. Nù, prisegam ti pri ljubezni do svoje Franje, da sem govoril takrat čisto istino! —

In danes! Pomisli, že drugi teden precitavam z navdušenjem, s svetim ognjem in najglobljim sočutom: *Buch der Lieder von Heinrich Heine*.

Ah, prijatelj, to ti je knjiga pesnij, ki menda nima para. Lirika, sama lirika, sentimentalna, jokava, vzdihu-joča... a vendar, vendar pristna, realistična! Zdi se mi, kakor da sem jaz sam napisal te divne pesni... da sem jaz sam tako le opeval svojo Franjo. Vse mi je pi-sano iz duše, iz srca... ah, vse, vse, celo tista zdrava ironija, ki potegne včasih skozi ta bohotni vrt neštevilnih rožic-pesnic liki rezki sever tjá preko cvetocih livad... Zares, to je knjiga, v kateri sta se srečala kar dva umetnika: pesnik in slikar ter podala svetu delo „aere perennis“...

Pa kam sem zašel! Pisati sem hotel o Franjici, pa ti modrujem o „4000“ in o Heineju! Vidiš: „das macht die Liebe so ganz allein“... kakor se glasi dunajska popevka, resnična do mozga in tjá doli do poslednjega stiha: „Verliebte Leut' sind nimmer g'scheidt!“ Ergo, i jaz ne! —

(Pride še.)

Nekaj o vzgoji otrok.

Spisala mati.

Mnogo je, majke, odvisno od vas.
Ali kdaj bolje tu bode za nas;
Nauke sprejema od majke otrok
Pušča koren nje beseda globok!

Mirko Bogovič.

Kje pociva radostnejše materino oko, nego na lju-bem, čvrstem otroku? Ktera ljubezen je čistejša, popol-nejša in nesebičnejša nego materina? In kaj bi ne! Saj je otrok duša nje duše. Kri nje krvi. V otroku vidi se sama. V njem se zrealijo vse njene dobre in slabe lastnosti, zreali se njena duša. A veste li drage matere kak zaklad vam je poverjen? Težko, težko se zaveda vsaka mati svoje težavne naloge. Ni večje umetnosti nego je vzgoja otrok. Vsaka mati želi osrečiti svojo deco, ker